

Η Β' Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατ. Μακεδονία, 1916 - 18

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

Η ιστορική έρευνα της Βάσως Ευαγ. Μώραλη (Δημοσιογράφου, τ. Δικηγόρου) θα δημοσιευτεί σε 13 συνέχειες στο Κόσμο της Τετάρτης

ΕΙΔΙΚΗ ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η ιστορική αυτή Εισήγηση αφιερώνεται:
 • στη μνήμη των μαρτύρων προγόνων μας της Ανατ. Μακεδονίας –και ιδίως στους προγόνους συγχωριανούς μου (Νικησιανιώτες και Νικησιανιώτισσες), που βρήκαν φρικτό θάνατο ή βασανίστηκαν από τους Βουλγάρους στις τρεις βουλγαρικές Κατοχές στον 20ό αιώνα, αλλά
 • και στη μνήμη του ακάματου ερευνητή και συλλέκτη τεκμηρίων της Ιστορίας της Ανατ. Μακεδονίας αειμνήστου **Νικολάου Ρουδομέτωφ** (ιδρυτή και πρωτεργάτη του **Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας**) για το ανυπολόγιστης αξίας εθνικό έργο που πρόσφερε επί δεκαετίες στον τόπο μας.

ΒΑΣΩ ΕΥΑΓ. ΜΩΡΑΛΗ

Για τη σύλληψη του παππού της Κωνσταντίνου Μαυρίδη μας μίλησε –για τις ανάγκες αυτής της έρευνας- η εγγονή του κ. Πασχαλίτσα Κουκούδη – Τσεβρέντη:
 «Ο παππούς μου ήταν ενταγμένος σε μια οργάνωση, που κάνανε αγώνα για την απελευθέρωση της Μακεδονίας (σ.σ. στην οργάνωση του Μητροπολίτη Ελευθερουπόλεως). Αυτή η οργάνωση προδόθηκε κατά λάθος και τον παππού πήγαν και τον συλλάβανε από μέσα από το σπίτι. Φεύγοντας είπε στη γιαγιά μου: «Τα παιδιά και τα μάτια σου, Ευαγγελία, γιατί δεν ξέρω αν θα γυρίσω!».
 Μετά τη σύλληψή του τον πήγαν στο υπόγειο του σχολείου. Εκεί τον έβαλαν μαζί με άλλους 3-4... Οι άλλοι τον παρότρυναν να δραπετεύσουν, αλλά ο παππούς μου αρνήθηκε λέγοντας «Εγώ δεν μπορώ να δραπετεύσω, γιατί έχω γυναίκα και δυο παιδιά. Αν φύγω, θα σκοτώσουν τα παιδιά μου...». Και δεν έφυγε. Από εκεί οι Βούλγαροι τον πήραν και τον πήγαν σε κάτι χωράφια έξω από το χωριό, στην τοποθεσία «Μπορούντζο». Εκεί τον χτυπήσαν πολύ άσχημα, του πήραν το χρυσό ρολόι του και μετά τον πυροβόλησαν...».

Ο δολοφονηθείς Διευθυντής του Σχολείου Νικήσιανης Κωνσταντίνος Μαυρίδης είχε εγκατασταθεί μόνιμα στη Νικήσιανη από το 1912.

(Φωτό: Αρχείο οικογένειας Πασχαλίτσας Κουκούδη – Τσεβρέντη, το γένος Κ. Μαυρίδη)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΗΛ. ΜΠΑΝΤΗΣ – ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ (1919 – 1920)
 (Φωτό: Αρχείο οικογένειας Μαρίας Παυλώφ - Χατζηστεφανίδη, το γένος Ε. Μπαντή)

Αφού ο Κ. Μαυρίδης συνελήφθη και φυλακίστηκε στο υπόγειο του σχολείου Νικήσιανης, όπου βασανίστηκε, δυο Βούλγαροι στρατιώτες τον πήραν μαζί τους για να τον οδηγήσουν πεζή στην Ελευθερούπολη, στο εκεί Φρουραρχείο. Όμως, λίγο αργότερα τον πυροβόλησαν στην πλάτη και τον σκότωσαν έξω από τη σημερινή Γεωργιανή, στην αγροτική θέση «Μπορούντζο» της Νικήσιανης –όπου τον βρήκαν συγχωριανοί του και τον έθαψαν την επομένη μέρα στο νεκροταφείο της Νικήσιανης.

Για τη δολοφονία του δασκάλου Κωνσταντίνου Μαυρίδη αναφέρει, μεταξύ άλλων, στην ένορκη κατάθεσή του ενώπιον της Διεθνούς Επιτροπής στις 14 Φεβρουαρίου 1919 και ο τότε πρόεδρος της Νικήσιανης

Ευάγγελος Μπαντής (που αναγράφεται στα Πρακτικά της Επιτροπής ως «Μπαντίδης» εκ παραδρομής):

«...Τον μήνα Μάρτιο οι Βούλγαροι συνέλαβαν 30 άτομα, ανάμεσα στα οποία ήμουν κι εγώ. Μας φυλάκισαν μέσα στο σχολείο με το πρόσχημα ότι αρνηθήκαμε να τους παραδώσουμε τα όπλα, τα οποία κατείχαμε. Μαζί μας φυλάκισαν και τον δάσκαλο του σχολείου Κωνσταντίνο Μαυρίδη, τον οποίο τον έβγαλαν έξω από το χωριό και τον σκότωσαν με έναν πυροβολισμό στη ράχη. Το πτώμα του το βρήκαμε το ίδιο βράδυ σε μια τοποθεσία που λέγεται «Μπορούντζο». Εμένα με άφησαν ελεύθερο αφού κατέβαλλα 18.000 δραχμές στον Βούλγαρο υπολοχαγό Ζβέτκωφ με τη μεσολάβηση ενός Βούλγαρου λοχία. Μέχρι την ημέρα του εκτοπισμού μας πέθαναν από την πείνα στο χωριό μου εκατόν είκοσι άνθρωποι περίπου.

Στις 23 Ιουνίου εκτοπίστηκα μαζί με άλλους στο εσωτερικό της Βουλγαρίας, όπου εργαζόμουν στα έργα της σιδηροδρομικής γραμμής. Σε όλη τη διάρκεια της δύσκολης αυτής δουλειάς μας έδερναν ανελέητα για ασήμαντα πράγματα. Για φαγητό μας έδιναν ένα κομμάτι ψωμί κάθε μέρα, βραστό ζωμό και μερικά πιπέρια.»

Ιδιαίτερο μένος έδειχναν οι Βούλγαροι κατακτητές εναντίον των Ελληνορθόδοξων κληρικών. Ο εφημέριος της Νικήσιανης εκείνη την εποχή **Παράσχος Κύρκου/Κυρκούδης** (Νικησιανιώτης στην καταγωγή) κατέθεσε επίσης ενόρκως στη Διεθνή Επιτροπή, στις 14 Φεβρουαρίου 1919:

«Οι Βούλγαροι, όταν κατέλαβαν το χωριό μας, τη Νικήσιανη, λεπλάτησαν το μεγαλύτερο μέρος των σπιτιών και επέταξαν όλα τα ζώα... Τα βασανιστήρια των κατοίκων συνεχίζονταν καθώς και οι διαρκείς αγγαρείες... Τον Μάρτιο οι Βούλγαροι σκότωσαν χωρίς λόγο τον δάσκαλο του χωριού τον Κωνσταντίνο Μαυρίδη. Εμένα τον ίδιο στις 15 Οκτωβρίου με έδειραν άγρια μέσα στην εκκλησία, με το πρόσχημα

«ότι δεν ήθελα να κατονομάσω τους κατοίκους που κατείχαν όπλα». Αργότερα με εκτόπισαν στη Βουλγαρία μαζί με άλλους σμήρους. Εκεί με υποχρέωσαν να καθαρίζω στάβλους και αποχωρητήρια. Στη διάρκεια της εκτόπισής μου εκατό άτομα πέθαναν από τις στερήσεις στο χωριό μου.»

ΙΕΡΕΑΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΥΡΚΟΥΔΗΣ

Ο αειμνήστος πατήρ Παράσχος Κυρκούδης είχε εκτοπιστεί στο **Σέβλιεβο** της βόρειας Βουλγαρίας μαζί με όλους τους κληρικούς της Ανατ. Μακεδονίας (σχεδόν 220 όλοι –εκ των οποίων πέθαναν εκεί από τις κακουχίες 13). Ανάμεσά τους και οι **26 μοναχοί της Εικοσιφοίνισσας, καθώς και τρεις Αγιορείτες μοναχοί** που έτυχε να βρίσκονται στο μοναστήρι στις 22-23 Ιουνίου 1917.

Τις οργανωμένες από Βουλγάρους κι Οθωμανούς λεηλασίες και καταστροφές στην περιφέρεια του Πραβίου κατά την περίοδο 1916-18 αναφέρει στην αναφορά του προς τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ρακτιβάν, στις 5 Οκτωβρίου 1918 από την Καβάλα (κατά την επίσκεψή του στην αιματοβαμμένη περιοχή, αμέσως μετά την απελευθέρωσή της από τον Βουλγαρικό ζυγό).

Μεταξύ άλλων κάνει αναφορά (στην τελευταία παράγραφο της επιστολής του) και στη Νικήσιανη –όπως διακρίνεται:

Ο ιερέας Παράσχος Κυρκούδης υπηρέτησε ως Εφημέριος Νικήσιανης για σχεδόν τρεις δεκαετίες πριν δολοφονηθεί ύπουλα από τους Βουλγάρους τον Σεπτέμβριο του 1941, κατά την Γ' Βουλγαρική Κατοχή (Φωτό: Αρχείο Ι. Ν. Εισοδίων της Θεοτόκου Νικήσιανης)

